

"Hôm đánh thu chúng tôi hỏi người, còn với người ở Chàm, người ở Miền thì hôm đánh thu như hôm nay. Nhưng mình sống ở đất Campuchia thì hỏi đất quen rồi, với Việt Nam thì sống không hỏi. Nên ở đây dành phải chú ý hỏi một chút."

Một người dân người ở Việt ở Xóm M, người ở Phnom Penh, đang nói về (Thanh Pháng)

Xóm M, cách Phnom Penh khoảng 18 km, là một xóm chủ toàn người ở Việt, mà đa số là sống nghề cá. Còn cách thủ đô Cam Bßt không đầy 10 cây số là một xóm người ở Việt khác, quen gọi là xóm Cây Sù 9. Gần thủ đô, nên xóm này trông giống một khu phố hän, nhà cửa có phòng khang trang hän. Đäc phái viên Thanh Pháng đã có dịp đến các nhà này tìm hiểu nhân chuyện ghé Cam Bßt theo dõi Hội nghị Thủ tướng đồng nh ASEAN đầu tháng 04/2012.

Xóm M, nằm cách Phnom Penh khoảng 18 km, dọc theo bờ sông Togle Sap, là một xóm chủ toàn người ở Việt, mà đa số là sống nghề cá. Người dân ở đây chủ yếu làm ăn và với nghề đánh cá tính chân chất và hiếu khách của người ở Nam Bß, như gia đình ông Nguyễn Văn Đäo, sống ở Cam Bßt từ 30 năm nay. Tiếp chúng tôi trong căn nhà sàn, mà theo thời gian nay cũng đã đến lúc phải tu bổ lại do các cây cột đã úng mục rồi, ông Đäo kể về cuộc sống của gia đình ông:

« Hôm xưa ông già bà già tôi là sống ở Campuchia, từ năm 70 mới về Việt Nam. Rồi đến năm 1982 lên đất Miền Bắc thì bây giờ luôn từ Xóm M này. Ở bên kia phải có đất ruộng hay là nghề nghiệp gì làm được, chứ còn trên Campuchia này chỉ sống hän.

Đa số bà con ở xóm này làm nghề cá, nhưng khoảng 10 năm trước đây cũng có những người nhäy ra làm bê, làm gạch, làm gỗ, làm bàn ở Nam Vang.

Trước năm 2000 trước về trước, làm nghề cá phải đóng thuế cho kiäm, còn từ năm 2000 trước đây, không đóng thuế, làm được hän, nhưng cá ít hơn hän trước. Bởi vì người ta ngăn lại lô, bäng, không cho cá ra ngoài này. Bây giờ, Hun Sen cho mở lại, cá bây giờ có lại ».

Bên b sông, d i tàn cây, m t ng dân đang ng i vá i t m i, m t ng dân khác thì tu b i chi c ghe b th ng vài ch . Đó là ông Hu nh Văn Tá. Năm nay 48 tu i, ông Tá đã s ng Cam B t t năm 1970. Khi Pol Pot vào, gia đình ông ch y v Vi t Nam, cho đ n khi b đ i Vi t Nam đánh đ i Kh me Đ thì h quay tr i sinh s ng Cam B t cho đ n bây gi . Theo ông Tá, ngh cá bây gi khó khăn h n, nh t là vì h b đóng thu n ng h n dân b n đ a :

"H đánh thu chúng tôi h i n ng, còn v i ng i Chàm, ng i Miên thì h đánh thu nh h n. Nh ng mình s ng đ t Campuchia t h i đ n gi quen r i, v Vi t Nam thì s ng không n i. Nên đ đây dành ph i ch u h p h i m t chút.

Cá thì nhi u m, nh ng vô k thì nó không cho mình làm, đ t đ t k h m i cho mình làm. Trong khi ng i Chàm, ng i Miên thì lúc nào làm cũng đ c. Th t ra m y ông c p trên cho làm, nh ng m y ông nh i d i này thì không cho mình làm. Cho h ti n nhi u thì đ c làm, còn cho ít thì không đ c làm. Không ch có ki m trên sông, mà trên b lính, công an, t c ki m chuy n. Đút ti n thì êm, còn không đút thì nó b t mình.

S ng đ t Campuchia này m n ăn thì đ ăn đ xài thôi. M y năm tr c còn làm ăn d dàng, nh ng bây gi ngày càng khó khăn. V thu , thì ngoài ph n đóng c p trên, ví d nh 700 ngàn, xu ng d i này còn ph i đóng thêm 2 tri u."

Cách Phnom Penh kho ng 9 km, có m t xóm ng i Vi t khác, mà ng i ta quen g i là xóm Cây S 9, ph ng Svay Pak, qu n Russey Keo. G n th đô, nên xóm Cây S 9 trong gi ng m t khu ph h n, nhà c a có ph n khang trang h n.

Dân trong xóm này đã s làm ngh chân tay : th h , th n , ho c th ch m g . nh anh H a Văn Ho c, gia đình tr c kia Đ ng Nai, nh ng sang Cam B t t năm 1983 và riêng b n thân anh Ho c thì s ng đ đây t kho ng 20 năm nay. Anh cho bi t ngh ch m g cũng g p khó khăn h n tr c đây, do chính quy n ngày càng c m đoán vi c khai thác, buôn bán g , thu nh p c a anh gi m đ nhi u. Ch a k đ n vi c đôi khi b ch ng i Miên b t ép.

S ng n i x ng i, dân Vi t càng c n có m t ch d a tinh th n và th ng ch d a đó là các chùa. T i Xóm M i, cũng có m t ngôi chùa, đó là Ph c Long T , đ c xây t năm 2000, nh ng

nay đang đ c tu b , xây l n thêm, nên còn r t b b n. Ph n Chánh Đ i n cũng ch a hoàn t t. Tr t rì chùa này là s cô Thích N Di u Hòa. Tr c đây tu t i chùa Chuông Châu Đ c, đ n năm 2011, s cô đ c các Ph t t Xóm M i m i sang đây lo Ph t s cho chùa. Nh ng ngay khi m i đ n đây, s cô Di u Hòa ph i v n đ ng bà con Ph t t trong xóm đ xây l i ngôi chùa đã quá x p x :

« Nhà khói, nhà b p và phóng quá x p x , khi n c l n thì b ng p. Cho nên, tôi m i kêu g i Ph t t đóng góp. V i l i tôi cũng có bà con trên này chung góp thêm đ chùa t t . Đ a ph ng đây h không gây khó đ gì h t trong vi c c p phép xây chùa, vì h th y là chùa này tr c đây không có ch ngh i ng i, tu h c đàng hoàng. Nh ng chúng tôi ph i t xoay x h t, ch không đ c s h tr c a Ph t giáo bên nhà và cũng không có s giúp đ t chính quy n đ a ph ng. »

N u nh Ph c Long T hoàn toàn do s đóng góp c a thi n nam tín n Xóm M i ho c bà con c a s cô Thích N Di u Hòa, thì chùa Quan Âm H i Xóm Cây S 9 l i đ c s h tr c a Giáo h i Ph t giáo trong n c và s đóng góp c a nhi u m nh th ng quân, nên chùa này đ s , Khang trang h n r t nhi u. Sau m t l n đ i hành h ng qua Cam B t, th ng to T An L c đã quy t đ nh l i tr t rì Chùa Quan Âm H i. Th ng to cho bi t :

« Cũng nh s đóng góp c a thi n nam tín n , Ph t t trong n c nên chùa m i đ c xây đ ng c b n và m i năm đ u trùng tu, phát tri n thêm đ sau này có m t Ph t th t, ni m Ph t, m i tháng thi n nam tín n , Ph t t có n i tu h c, theo mô hình thành công c a chùa Ho ng Pháp Vi t Nam.

Sinh ho t c a chùa v n bình th ng, nh t là đ c chính quy n đ a ph ng đây tôn tr ng, vì đây có Giáo h i Ph t giáo Vi t Nam và đ c B Tôn giáo và L nghi cho phép thành l p đ qu n lý chùa chi n, qu n lý tăng ni.

Bà con đây đa s làm công làm thuê, tuy cu c s ng nghèo kh , nh ng v m t tâm linh thì r t cao c . Vào các ngày l , chùa r t đông. L Vu Lan r m tháng 7 có đ n 10 ngàn ng i đ n đ , Ph t t t các t nh, t thành ph (Phnom Penh) cũng t p trung v .

Trong ph m vi đ t chùa cũng có m t tr ng h c đ y ti ng Vi t, kèm theo ti ng Campuchia, đ con em sau này hoà nh p vào xã h i này, đ t ng lai t t đ p h n. Nh ng do nh h ng c a

Cuộc sống của người Việt vùng người ô Phnom Penh

Tác Giả: RFI/Thanh Pháng

Thứ Tư,, 11 Tháng 4 Năm 2012 08:20

---

cha mẹ đi trốn, các gia đình ở đây chờ cho con họ có đi biệt cư, lên thì nghe họ, tham gia lao động, không có gia đình nào mà con cái có bằng cấp »

Đúng là mẹ dù có lập họ Khmer-Việt Nam Svay Pak dành cho con em trong xóm Cây S 9, nhưng những phụ huynh như anh Hồ Văn Hoàng, thì chờ mẹ mà chúng tôi đã có nói ở trên, không thể cho con họ cao hơn cấp tiểu học. Tất nhiên lại con em của những gia đình ở Xóm M, như là ông Nguyễn Văn Đạo, là càng mẹ mất họ.

Người Việt có gốc gác, quan họ với Cam Bốt từ bao đời nay vẫn quen là, khi nào không ở quê ở Cam Bốt nữa, thì chuyển về Việt Nam (như vào thời Pol Pot), và khi ở Việt Nam khó sống hơn thì quay lại Cam Bốt kiếm kế sinh nhai (như vào thời Việt Nam còn chia mẹ cha).

Tuy rằng ai cũng công nhận là ở Cam Bốt vẫn tiếp tục đi dờ họ, nhưng bây giờ, cuộc sống dân nghèo ở nước này nói chung cũng rất khó khăn, nhất là so với giá leo thang (mít lít xăng nay đã khoảng 1 đô la 25 cents), công việc làm ăn của người Việt người ô Phnom Penh cũng bị ảnh hưởng. Bây giờ, làm nghề chờ mẹ ở Cam Bốt khó khăn hơn, anh Hồ Văn Hoàng cũng nghĩ đến khả năng trở về quê.

Nhưng có đi đâu đi với nhiều gia đình, quay trở về Việt Nam sinh sống là chuyện rất quá khó khăn của họ như trường hợp của ông Nguyễn Văn Đạo.

Nhưng vậy, là là cũng khó, mà quay về thì không thể, tiếp tục lại khá mẹ mất đi với bà con người Việt ở Xóm M. Rồi khu xóm hiện hòa này, hình như vẫn đeo bám chúng tôi đó là cảnh ngộ dân trốn người và là ở bên bờ sông, người và trốn người quay quẩn với hai đứa con thơ, một trai, một gái. Nhưng đứa bé này có biệt riêng tiếp tục lại của các em đã được đỡ đỡ nh nh, tức là số là người vào chờ của mẹ bây giờ ?